

วัดมหาสมณาราม: มรดกแห่งศรัทธาและพุทธศิลป์แห่งพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว

สุภาวดี สังข์วรรณ เรียบเรียง

ดร.ทศพร ทองเที่ยง บรรณาธิการ

วัดมหาสมณารามราชวรวิหาร หรือที่รู้จักในชื่อ “วัดเขาวัง” เป็นพระอารามหลวงชั้นโท ชนิดราชวรวิหาร เป็นอีกหนึ่งมรดกทางศิลปะและศาสนาที่สำคัญในจังหวัดเพชรบุรี ตั้งตระหง่านอยู่ท่ามกลางประวัติศาสตร์อันยาวนานและความงดงามของสถาปัตยกรรมที่ผสมผสานระหว่างศิลปะแบบไทยดั้งเดิมและอิทธิพลตะวันตก วัดแห่งนี้ไม่เพียงเป็นศูนย์กลางจิตใจของชาวบ้าน แต่ยังคงเป็นสถานที่สำคัญที่เกี่ยวข้องกับพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 4) ผู้ทรงมีบทบาทสำคัญในการฟื้นฟูและบูรณะวัดนี้ให้กลับมามีความงดงามและสง่างามจนถึงปัจจุบัน

วัดมหาสมณาราม สร้างขึ้นในสมัย กรุงศรีอยุธยา โดยไม่ปรากฏหลักฐานแน่ชัดว่าใครเป็นผู้สร้าง แต่ได้รับการบูรณะหลายครั้งในช่วงรัตนโกสินทร์ โดยเฉพาะในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 4) โปรดให้สร้างพระนครคีรีเพื่อเป็นพระราชวังฤดูร้อน โดยมีเจ้าพระยาศรีสุริยวงศ์ (ช่วง บุนนาค) เป็นผู้ควบคุมการบูรณะซึ่งทรงมีความผูกพันกับวัดนี้มาก เนื่องจากในช่วงที่ทรงผนวชเป็นพระภิกษุ ทรงเคยมาพำนักที่วัดนี้บ่อยครั้ง จึงทรงโปรดเกล้าให้ทรงบูรณะวัดมหาสมณารามครั้งใหญ่ พร้อมทั้งโปรดให้มีการสร้างอาคารและสิ่งปลูกสร้างเพิ่มเติม คือ พระอุโบสถ และ พระวิหาร โดยมีการผสมผสานศิลปะแบบไทยและตะวันตกเข้าด้วยกันซึ่งเป็นสถาปัตยกรรมที่เป็นพระราชนิยมในสมัยรัชกาลที่ 4

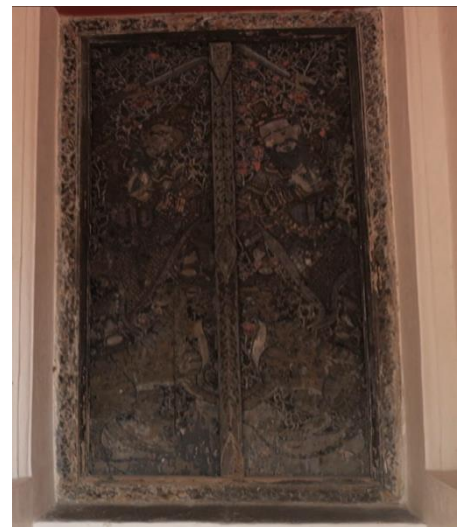
พระอุโบสถหลังคาหน้าจั่ว มีช่อฟ้า ใบระกา หางหงส์ หน้าบันทั้งสองด้านของอาคารมีตราพระมหากษัตริย์มงกุฎเปล่งพระรัศมี ขนาบด้วยฉัตร 2 ชั้น ด้านล่างทำเป็นรูปพระอาทิตย์ (ชาย) และพระจันทร์ (ขวา) ล้อมรอบด้วยลวดลายก้านขดที่ทำเป็นรูปลายใบไม้อย่างเทศ ฐานอุโบสถเป็นฐานสิงห์และฐานบัวลูกแก้ว ไม่มีลวดลายประดับ ผนังฉาบปูนขาวเจาะช่องหน้าต่าง 5 ช่อง เสาของอาคารบริเวณส่วนบัวหัวเสาทำปูนปั้นด้วยบัวแฉก มีคันทวยไม้ประดับกระจกสีรองรับชายคาปีกนก

หน้าบันอุโบสถ

จุดสำคัญหน้าบันอุโบสถวัดมหาสมณารามที่ยอกให้เห็นความสวยงาม ความสำคัญ ประวัตืและความเป็นมาที่เกี่ยวข้องกับพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวด้านทิศตะวันออกประดับลายปูนปั้นรูปพระมหากษัตริย์มณฑลราชธานีด้วยฉัตรพร้อมด้วยกระต่ายและนกยูง ทิศนคตที่นกยูงเปรียบเสมือนพระอาทิตย์และกระต่ายเสมือนพระจันทร์อุโบสถวิหารเหมือนสรวงสวรรค์ชั้นที่พระพุทธเจ้าประทับอยู่

เมื่อครั้งที่พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวโปรดเกล้าฯ ให้ปฏิสังขรณ์วัด จึงได้โปรดฯ ให้ขรัวอินโข่ง วาดภาพจิตรกรรม ฝาผนังประดับภายในพระอุโบสถ และภาพทวารบาล ภาพเขี้ยววงกต(เสี้ยววงกต)เหยียบเสื่อ ผู้พิทักษ์ประตูหรือเทวดารักษาบานประตู

ทวารบาล

เสมาอุโบสถ

เสมาอุโบสถวัดมหาสมณาราม เป็นหินอ่อนหลักทรงสี่เหลี่ยมตามแบบนิยมสมัยรัชกาลที่ 4

วิหารทรงจตุรมุข เชื่อกันว่าเป็นที่
ประทับของรัชกาลที่ 4 เมื่อครั้งทรงดำรง
เพศบรรชิตและหน้าบันวิหาร ทรงจตุรมุข
ตกแต่งลวดลายปูนปั้น

วัดมหาสมณารามราชวรวิหารเป็น
มากกว่าวัดทั่วไป ด้วยความสำคัญทาง
ศาสนา ศิลปวัฒนธรรม และประวัติศาสตร์
ที่เชื่อมโยงกับพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว

วิหารทรงจตุรมุข

วัดนี้เป็นมรดกที่สะท้อนถึงความรุ่งเรืองของศิลปกรรมและพระพุทธศาสนาในยุคที่มีการฟื้นฟูอย่าง
เข้มข้น และยังคงเป็นแหล่งรวมใจของชุมชนเพชรบุรีจนถึงปัจจุบัน

อ้างอิง

(2566). วัดมหาสมณารามราชวรวิหาร – วิกีพีเดีย. สืบค้นเมื่อ 11 ธันวาคม 2567. URL
<https://th.wikipedia.org/wiki/วัดมหาสมณารามราชวรวิหาร>